מהדורה למורה – מפתח תשובות

מטרות הדף:

- להסביר שלושה גורמים להתגבשות הלאומיות במאה ה-19
- להגדיר אומה, לאומיות, תודעה לאומית ולאומנות
- להשוות בין הדגם האתני-היסטורי לדגם הליברלי-אזרחי ולתת דוגמה לכל אחד

גרסת עולים חדשים – מילון מילים בראש הדף, משפטים קצרים ושפה פשוטה. אפשר לאפשר מילון אישי ועבודה בזוגות.

חלק א' – הבנת מושגים

1. ב – פירוק מסגרות השייכות הישנות כמו הכפר והקהילה
2. ב – קבוצה גדולה המאוחדת בשפה, תרבות והיסטוריה משותפת
3. ב – מדינה ריבונית משלה
4. א – בסמלים כמו דגל, המנון וזיכרון משותף
5. ב – לאומנות היא לאומיות קיצונית שמעמידה את הלאום מעל חירות ושוויון
6. ג – גרמניה

חלק ב' – נכון או לא נכון

1. לא נכון – היא התגבשה במאה ה-19 כתוצאה משינויים היסטוריים
2. נכון – הם סמלים משותפים לכל בני האומה
3. לא נכון – לאומנות היא קיצונית ועלולה לפגוע במיעוטים
4. נכון – זהו הדגם הליברלי-אזרחי
5. לא נכון – השייכות נקבעת לפי מוצא, שפה ועבר משותף ולא לפי בחירה

חלק ג' – השלמת מילים

1. 1871
2. 1776
3. תודעה לאומית
4. אתני-היסטורי
5. לאומנות

חלק ד' – התאמה

- 1 – ה (שייכות לפי מוצא ושפה משותפת)
- 2 – ג (שייכות לפי הסכמה לערכים משותפים)
- 3 – ד (דוגמה לדגם האתני-היסטורי)
- 4 – א (דוגמה לדגם הליברלי-אזרחי)
- 5 – ב (איחוד גרמניה למדינת לאום)

חלק ה' – שאלות קצרות

1. אנשים עברו מכפרים לערים ואיבדו שייכות למסגרות הישנות כמו קהילה ודת, וחיפשו שייכות חדשה דרך האומה
2. לאומיות שואפת למדינה ריבונית לאומה, לאומנות היא קיצונית ומעמידה את הלאום מעל חירות ושוויון ועלולה לפגוע במיעוטים
3. כי השייכות נקבעת לפי מוצא, שפה ועבר היסטורי משותף שאי אפשר לשנות

חלק ו' – שאלת בגרות

1. קריטריונים: הצגת הדגם האתני-היסטורי (3), הצגת הדגם הליברלי-אזרחי (3), הסבר ההבדל (4), דוגמה נכונה לכל דגם (2)
2. אפשר לדון האם העם היהודי מתאים יותר לדגם האתני-היסטורי (מוצא, דת, היסטוריה משותפת) או שיש בו גם מאפיינים אזרחיים

כרטיס יציאה – מה לחפש

- תודעה לאומית - מודעות לשייכות לאומה, דוגמאות: דגל, המנון, חגים
- בדגם האתני-היסטורי - מוצא, שפה, דת ועבר היסטורי משותף
- לאומיות שואפת למדינה ריבונית, לאומנות קיצונית ופוגענית כלפי מיעוטים

טיפים להפעלה:

- אפשר לפתוח בדיון קצר על מה מחבר בין אנשים ממקומות שונים לפני הצגת המושגים
- כדאי להדגיש שהרדר וביסמרק אינם מוזכרים בסרטון עצמו ונוספו כרקע היסטורי
- מומלץ לסיים בחזרה לשאלת 'ואנחנו' כהכנה ללימוד הציונות

דף תרגול: מה הופך זרים לאומה?

דף התלמיד/ה **עולים חדשים**

שם: _____ **כיתה:** _____ **תאריך:** _____

במאה ה-19 אנשים רבים התחילו להרגיש שהם שייכים לאותו עם. בדף נלמד למה זה קרה ואילו סוגים של עם יש.

📖 מילון קטן:

לאומיות	אידיאולוגיה שרואה באומה מקור שייכות ושואפת למדינה משלה
אומה	קבוצה גדולה עם שפה, תרבות והיסטוריה משותפות
תודעה לאומית	המודעות של אדם לשייכותו לאומה, מתחזקת בסמלים וחגים
מדינת לאום	מדינה שבה אומה אחת מממשת שלטון עצמי
לאומנות	לאומיות קיצונית שמעמידה את הלאום מעל חירות ושוויון
דגם אתני-היסטורי	שייכות לפי מוצא, שפה, דת ועבר משותף
דגם ליברלי-אזרחי	שייכות לפי הסכמה לערכים משותפים כמו חירות ושוויון

1 חלק א' – הבנת מושגים

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. מה קרה בגלל השינויים הגדולים במאה ה-19?

א) חיזוק הכנסייה והדת המסורתית ב) פירוק מסגרות השייכות הישנות כמו הכפר והקהילה

ג) ביטול כל הגבולות בין מדינות ד) שמירה על המבנה החברתי הקודם ללא שינוי

2. מה המילה 'אומה' אומרת?

א) קבוצה קטנה של משפחות ב) קבוצה גדולה המאוחדת בשפה, תרבות והיסטוריה משותפת

ג) כל תושבי עיר אחת ד) ארגון דתי בלבד

3. מה רוצה הלאומיות?

א) שלטון של אומה אחרת ב) מדינה ריבונית משלה ג) איחוד עם כל העמים האחרים

ד) ביטול השפה הלאומית

4. איך רואים שאדם מרגיש שייך לעם שלו?

א) בסמלים כמו דגל, המנון וזיכרון משותף ב) רק בשפה המדוברת בבית ג) בגבולות גיאוגרפיים בלבד

ד) במספר התושבים במדינה

5. מה ההבדל בין לאומיות רגילה ללאומנות קיצונית?

א) אין הבדל, זה אותו מושג ב) לאומנות היא לאומיות קיצונית שמעמידה את הלאום מעל חירות ושוויון

ג) לאומנות היא תמיכה בדמוקרטיה ד) לאומיות קיימת רק באירופה

6. איזו מדינה היא דוגמה לדגם של מוצא משותף?

א) ארצות הברית ב) צרפת ג) גרמניה ד) בריטניה

2 חלק ב׳ – נכון או לא נכון

סמנו ✔ נכון או ✘ לא נכון.

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
1	הלאומיות המודרנית קיימת מאז ומעולם	☐	☐
2	דגל והמנון מחזקים תודעה לאומית	☐	☐
3	לאומיות ולאומנות הן אותו דבר	☐	☐
4	בארצות הברית האומה נבנתה סביב ערכים משותפים	☐	☐
5	לפי הדגם האתני-היסטורי אפשר להצטרף לאומה בבחירה חופשית	☐	☐

3 חלק ג׳ – השלמת מילים

השלימו את המילה החסרה.

1. גרמניה התאחדה למדינת לאום אחת בשנת _____

2. הכרזת העצמאות של ארצות הברית נחתמה בשנת _____

3. אדם שמרגיש שייך לאומה ורוצה להיות חלק ממנה חש _____

4. דגם שבו השייכות נקבעת לפי מוצא, שפה ודת נקרא הדגם ה _____

5. לאומיות קיצונית הרואה בלאום ערך עליון נקראת _____

4 חלק ד׳ – התאמה

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

1. דגם אתני-היסטורי	___	**א.** דוגמה לדגם הליברלי-אזרחי
2. דגם ליברלי-אזרחי	___	**ב.** איחוד גרמניה למדינת לאום
3. גרמניה	___	**ג.** שייכות לפי הסכמה לערכים משותפים
4. ארצות הברית	___	**ד.** דוגמה לדגם האתני-היסטורי
5. 1871	___	**ה.** שייכות לפי מוצא ושפה משותפת

5 חלק ה׳ – שאלות קצרות

ענו בקצרה.

1. הסבירו כיצד המהפכה התעשייתית והחילון תרמו לצמיחת הלאומיות

2. מה ההבדל בין לאומיות ללאומנות?

3. מדוע לפי הדגם האתני-היסטורי אי אפשר לבחור להצטרף לאומה?

6 חלק ו' – שאלת בגרות

כתבו תשובה מלאה במשפטים שלמים.

1. הציגו שני דגמים של לאומיות מודרנית, הסבירו הבדל אחד ביניהם והביאו דוגמה למדינה לכל דגם

2. כתבו כיצד שאלת 'ואנחנו' של המשפחה היהודית בסוף הסרטון מתקשרת לשני הדגמים של הלאומיות

כרטיס יציאה

מהי תודעה לאומית? תנו שתי דוגמאות לסמל שמחזק אותה

מה מאחד את בני הלאום בדגם האתני-היסטורי?

מה ההבדל בין לאומיות ללאומנות?

איך הרגשתי בשיעור? ☹ 😐 🙂 😀